

NA PRELOME
APRÍLA A MÁJA

PAVEL SIBYLA

*Všetko závisí od predstáv.
Jasne to vyplýva z výroku cynika Monima,
a zjavná je aj hodnota tohto výroku,
ak sa z neho vyberie pravé jadro.*

*Marcus Aurelius
Myšlienky k sebe samému*

APRÍL

Ako zatváral dvere, očami zavadil o rám obrazu visiaceho naproti a ten pohľad ho rozosmial. Spomenul si pri ňom na hádku, ktorá predchádzala jeho zničeniu.

– Nezoberieš so sebou aj deti?

Opýtala sa ho vtedy, keď už bol oblečený a hľadal tenisky. Rozčúlilo ho to. Sralo ho aj, ako otázku položila.

– Nie, nezoberiem.

– Aha. Ja len, že ty vždy hovoríš, aby sa aspoň raz za deň išli prevetrať na čerstvý vzduch. Tri dni trčia doma.

– Presne tak.

– Tak prečo ich nezoberieš von?

– Tak prečo ich nezoberieš von?

– Prosím?

– Pýtam sa, prečo ich nezoberieš von ty?

– Ja?

– Hej. Prečo ich nezoberieš ty?

– Ja neviem. Robím teraz niečo iné. Keď som videla, že si ideš zabehať, napadlo mi, že by si ich mohol zobrať so sebou.

– Ako často beriem deti von, keď idem na tréning?

– Ja neviem. Nie je to jedno? Veď keď nemôžu ísť s tebou, povedz. Nemusíme o tom toľko debatovať. Ale sú to aj tvoje deti, mohol by si im venovať kus zo svojho času. Lenže ty myslíš len na seba.

– Martina, neso ma. Pred desiatimi minútami som ti povedal, že idem behať. Kým som sa obliekal a rozcvičoval, mohla si ma stokrát požiadať, aby som so sebou zobral aj decká. Ale, nie, ty si čakala...

– Požiadať? Mohla som ťa požiadať?

Zvýšila hlas, do ktorého pridala za pol úst urazenosti. Prišlo mu to nefér, lebo mal pocit, že on je ten, kto má právo cítiť sa dotknutý.

– Tak som to nemyslel. Chcel som iba povedať, že si sa ma to mohla opýtať skôr, nie až keď som už na odchode. A vôbec, čo ťa to pochytilo? Nikdy predsa neberiem so sebou decká, keď idem behať.

– Ved' práve.

– Ved' práve čo?

– Že nikdy.

– To nemyslíš vážne.

– Myslím.

– Ale teraz si ma už fakt nasrala, – povedal Milo a rozopol si pri tom bundu, lebo mu v nej začalo byť teplo. – Neviem si spomenúť na jediný raz, kedy by si ich zobrala vyvetrať ty, sama od seba. Chodíš s nimi, len keď sa už nemôžem dívať, ako tu hniješ vo vnútri, a vezmem ťa s nami. A ty mi povieš, že ja ich nikdy neberiem von?!

– Nič také som nepovedala.

– Akože nepovedala?

– Nepovedala.

– To nemyslíš vážne! Chceš zo mňa urobiť debila, alebo si fakt nepamätáš, čo hovoríš?

– Ale pamätám. Povedala som, že nikdy neberieš decká so sebou, keď ideš behať. Nie že ich nikdy nezoberieš von.

– Aký je v tom rozdiel?

– Prosím?

– Na čo to vlastne hovoríš, takéto chujoviny? Jasně, že keď idem behať, nemôžem zobrať aj decká. Alebo máš pocit, že zvládnem bežať osem kilometrov vkuse?

Nič na to nepovedala. Milovi v tej chvíli došlo, v čom je táto hádka iná. Všetky predtým, ktoré vyvolala Martina, boli racionálne. Racionálne ako ona sama. Nepoznal nikoho, kto by svoje konanie podroboval skúškam správnosti v takej miere ako jeho žena. Bol presvedčený, že do hádok sa

púšťala len vtedy, keď ich mohla argumentačne vyhrať. No táto výmena bola absurdná. Uvedomil si, že je v nej nevinne. To v ňom vyvolalo príjemný pocit uvoľnenia.

– Páčiš sa mi takáto najedovaná.

Mlčala. Všimol si, ako jej na krku pulzuje krv. Stála pri stene s rukami spustenými pri tele a pozerala sa na neho s mierne odovzdaným výrazom.

Urobil dva kroky smerom k nej. Naklonil hlavu v snahe pobožkať ju.

V poslednej chvíli sa odvrátila a on šiltom čiapky zavadil o rám malej Gwerkovej kresby. Obrázok sa rozkýval a spadol na tvrdú dlážku vstupnej haly. Rám sa v jednom rohu rozpojil, ale sklo ako zázrakom zostalo neporušené.

Napravil si čiapku, zapol bundu a v papučiach odišiel do garáže, kde – ako predpokladal – mali byť jeho bežecké tenisky.

Keď sa o hodinu vrátil, obraz bol preč.

Nestaral sa, čo s ním spravila.

Obraz sa na svoje miesto vrátil o mesiac. Nový rám bol o čosi svetlejší. Dlho si naň nevedel zvyknúť a často si pri pohľade naň spomenul na tú hádku, hoci časom celkom zabudol, kvôli čomu sa vlastne pochytili. Ostali len pocity. A ten, ktorý ním prešiel teraz, mu vylúdlil úsmev na tvári. Lebo rovnako ako vtedy aj teraz cítil uspokojenie. Nie, ani teraz to nie je on, kto sa správa iracionálne. Zavrel dvere, rukou si prešiel po vrecku bundy, aby skontroloval, či má kľúče od auta. Pred domom sa ešte chvíľu rozcvičoval. Cítil vzrušenie a v tele sa mu z neho rozlievalo teplo. Po rozcvičke vybral z vrecka kľúče, otvoril auto a nasadol. Vtedy mu došlo, že strečing robil zbytočne. Dnes večer predsa nikam nepobeží.

Keď naštartoval, nahlas vydýchol. Z úst mu vyšla para. Bola polovica apríla, teplomer na palubnej doske ukazoval tri stupne.

Ako cúval, napadlo mu, ako sa za krátky čas môžu veci vyvinúť. Možno sa bude musieť z ich domu odsťahovať. V tej chvíli nedokázal celkom dobre precítiť, či by ho to mrzelo, alebo mu je to jedno. Každopádne to pre neho nebola cudzia stavba, v ktorej zhodou okolností s manželkou a deťmi býval. Peniaze na dom im síce dali svokrovci, ale všetko ostatné bolo výsledkom úsilia ich dvoch s Martinou. Napriek tomu necítil veľkú ľútosť pri predstave, že v ňom už čoskoro možno nebude bývať. Asi za to mohli tie peniaze. V dome sa mu bývalo príjemne. Pamätal si, kedy sa čo na ňom dokončilo, fungoval tak, ako mal. Ale aj napriek tomu, akoby to bol pre neho hotel. No mal v ňom na doživotie najlepší apartmán. Vlastne, všetky poschodia. To nie je málo.

Pred križovatkou na konci ich ulice zastal a ešte raz skontroloval Messenger. Znovu si prečítal správy, v ktorých si potvrdili miesto a čas stretnutia. To miesto dobre poznal. Nachádzalo sa mimo centra Bystrice a človek tam mohol stráviť hodiny bez toho, aby stretol živého človeka. V späťnom zrkadle skontroloval, ako vyzerá, či nie je strapatý. Nebol, no predsa mu niečo na jeho výzore prekážalo. Netrvalo dlho, kým si to všimol. Tá šaráda, že si ide zabehať, možno bola potrebná, ale v šuštíakovej bunde, hoci značkovej, nevyzeral práve príťažlivo. Pričuchol si k pazuche. Podľa puchu odhadoval, že bunda bola naposledy praná tri tréningy dozadu.

Imrich Karvaš prichádza na svet v roku 1903 do rodiny notára, ktorá žije v obci Varšany. Neskôr je premenovaná na Kalinčiakovo a dnes je mestskou časťou Levíc. Rodina so siedmimi deťmi peniazmi neoplýva a jej situácia sa ešte zhorší, keď jej živiteľ predčasne umiera. Matka Mária, ktorá má len základné vzdelanie, sa s deťmi v roku 1910 sťahuje do Holíča. Počas prvej svetovej vojny vinou tuberkulózy vyhasínajú životy dvoch bratov budúceho prvého guvernéra Slovenskej národnej banky.

Augustín Husák prichádza na svet v dedine Dúbravka pri Bratislave desať rokov po Imrichovi Karvašovi. Rané roky prežíva malý Augustín bez rodičov a v biede. Jeho matka Magdaléna umiera ako tridsaťdvaročná na tuberkulózu. Budúci československý prezident má vtedy pätnásť mesiacov. V tom istom roku jeho otec odchádza na front. O Gustáva sa postará stará mama. Otec Nikodém sa po štyroch vojnových rokoch vracia ako ťažký invalid, ktorého nechcú prijať na prácu do fabriky. Snaží sa uživiť tak, ako pred vojnou – prácou na poli. „A tak som vstúpil do toho mne cudzieho a tajomného mesta na čele kravského povozu,“ spomína v dospelosti Gustáv Husák na rok 1923, v ktorom sa urodilo veľa sliviek a s otcom sa ich vybrali predáť do Bratislavy. Nikodém Husák je už v tom čase druhýkrát ženatý a v jeho malom dúbravskom domčeku sa tiesni osem ľudí.

Namiesto toho, aby sa Milo na kruhovom objazde za križovatkou otočil a vrátil autom k domu, pokračoval ďalej smerom k nemocnici. Na najbližšej križovatke však zabočil

medzi rodinné domy a auto zaparkoval na prvom voľnom mieste. Keď vystúpil, porozhliadal sa okolo seba, či ho niekto nevidí. Bolo to z jeho strany intuitívne, a keby sa ho niekto opýtal, prečo to spravil, nevedel by to vysvetliť.

Mal v pláne vrátiť sa k domu pešo a potichu prejsť cez garáž dovnútra. Potichu vojsť do spálne, rýchlo sa prezliecť a nehlučne ako zlodej zase odísť. Bez toho, aby si Martina čokoľvek všimla. Rátal s tým, že sa možno v dome potkne o niektoré z detí, ale nečakal, že sa ho budú pýtať, čo robí doma. Obklopené hračkami sediac pred televízorom ani len netušili, že ocino sa vybral akože behať. Horšie by bolo, keby narazil na manželku. Mal ešte dve ulice čas vymyslieť si uveriteľný dôvod, pre ktorý sa z tréningu predčasne vrátil, aby sa prezliekol.

Nájsť si dobrú výhovorku sa Milovi v tomto prípade javilo ľahšie, ako byť úprimný. Pretože, keď sa nad tým zamyslel, nevedel, kto vlastne tá mladá žena je. A prečo sa s ňou chce stretnúť osamote v mestskom parku.

Stretli sa tri mesiace dozadu pred školou, do ktorej chodí jeho syn. Vedľa nej bola škôlka, kam ona každé ráno odprevádzala svojho syna a on dcéru. Všimol si ju už dávnejšie. Husté, na chalana ostrihané vlasy, prísny výraz v tvári, ktorý kontrastoval s jej vysokou a na pohľad krehkou postavou. Odhadoval, že má tridsať. Možno ešte menej. Chvíľu trvalo, kým si všimla aj ona jeho. Dlhšie nedokázal z jej pohľadu čokoľvek odčítať. To sa mu páčilo. Stále ten prísny výraz tváre. Keď ho prvý raz pozdravila, tak len reagovala na jeho pozdrav. Keď si začali písať, bol to on, kto napísal prvý. Keď sa začali stretávať počas nocí v snoch, tak pripúšťal, že možno len v tých jeho. Cítil sa ako pri hraní videohry. Zažíval v nej dávno zabudnuté emócie a nedala sa vypnúť.

Ilúzie, že je to niečo viac ako len jej fyzický zjav, čo ho na nej priťahuje, si robil hneď od začiatku. Potom, ako si začali písať, vedel dať tejto predstave reálny základ. Z toho mála, čo mu prezradila o svojom súkromí, odhadoval, že je často bez práce a tým pádom aj bez peňazí. O syna sa starala sama. Nevedel povedať, v čom chodí do školy oblečený chlapec, no pri nej si bol istý, že jej malý šatník sa príliš nerozširuje. To slovo sa dnes už nepoužíva, ale podľa neho najlepšie vystihovalo jej situáciu: bola chudobná. Z nejakého dôvodu ho to k nej priťahovalo.

Mohlo to byť pre pocit blízkosti? Akoby boli členmi jednej komunity. Lebo aj rodinné pomery, z ktorých vzišiel Milo, by sociológ označil za nízkopríjmové. Obaja jeho rodičia mali robotnícke profesie a žiadne mimoriadne materiálne ambície, ktorých splnenie by sa Milov otec snažil dohnať fuškami. Bol už štvrták na základnej škole, keď mu mama kúpila prvé celkom nové nohavice, ktoré patrili len jemu. Dovtedy všetko Milove oblečenie tvorili obnosené veci zdedené po jeho staršom bratovi. Možno to nebolo úplne tak, ale tak si na detstvo pamätal. V dospelosti nepociťoval žiadnu traumu, lebo takmer všetci jeho rovesníci na sídlisku a spolužiaci na základke boli na tom rovnako. Nebolo sa s kým porovnávať, nebolo komu závidieť.

Alebo mu ten závan existenčného ohrozenia pre jej výzor a absenciu auta, ktorým by vozila dieťa do škôlky, voňal práve preto, že to bol celkom iný svet než ten, v akom žil posledných desať rokov on? Dom, ktorý si s Martinou postavili, dovolenky, na ktorého chodili, ich autá ani oblečenie by v nezainteresovaných pozorovateľoch nebudili dojem prepychu. Ale on sám si uvedomoval, že žije v bohatstve. Ako inak sa dá nazvať život, v ktorom sa nemusíš báť o peniaze?

Rodina, do ktorej sa Milo priženil, vlastnila jeden z historických domov pozdĺž Krížnej ulice. Svokrovci ho získali v reštitúcii v deväťdesiatych rokoch. Obchodné priestory na prízemí prenajímali rôznym firmám, no najdlhšie a až do súčasnosti jednému z mobilných operátorov. V hornom poschodí domu bol priestranný byt s trojmetrovými stropmi, ktorý svokrovci tiež prenajímali. Peniaze, ktoré dom na Krížnej vynášal, im bohato vystačili na život.

Druhým zdrojom príjmov rodiny bol malý hotel v horách tridsať kilometrov od mesta. Svokor v ňom pracoval ešte za socializmu. Ako jeden z mála bol sprivatizovaný zamestnancami z vedenia hotela. Prvých desať rokov hotel sotva zarobil na svoju prevádzku, čo troch zo štyroch majiteľov podnietilo svoje podiely predať a získať slušnú hotovosť za roky driny. Svokrovci si na odkúpenie podielov zobrali úver. Trvalo im ďalších päť rokov, kým hotel začal produkovať nejaký zisk a ešte dvakrát toľko, kým úver splatili. Až v čase, keď sa Milo s Martinou spoznali, si mohli členovia jej rodiny dovoliť utrácať zarobené peniaze s pocitom finančnej stability a bez toho, aby sa príliš museli pozeráť na cenu.

Zoznámili sa počas vysokej školy. Milo ako poslucháč Fakulty dramatických umení dokázal na žene rozlíšiť pekné oblečenie z kvalitných materiálov od vyzývavých značkových handier vyrobených v Ázii. Keď boli s partiou v krčme, nikdy sa netvárila, že nepočuje, keď prišla reč na platenie. Naopak, bez váhania vytiahla peňaženku a prispela na účet vždy o čosi viac, ako vypila. Na výlety cez víkend brala svoje auto. Nový Golf, žiadnu ojazdenú dvestošestku. A keď sa hovorilo o dobrých brigádach, iba počúvala, nemala sa čím zapojiť. Mohla porozprávať, ako každé leto robí v rodinnom hoteli, ale o tom sa Milo dozvedel až neskôr,

keď spolu začali chodiť. Dovtedy ju mal za „vzorné dieťa z dobrej rodiny“.

Keď sa zobrali, na svadobnú cestu išli do Francúzska. Najprv Paríž, potom Bretónsko, záver na Azúrovom pobreží. Bolo to po prvýkrát, keď nemal potrebu využiť na presun stop a ani raz za dva týždne nespal v hosteli. Najprv sa cítil nesvoj. Hoci by to nikdy nepovedal nahlas, nepáčilo sa mu, že to nie je on, muž, ale jeho žena, vďaka komu si mohli dopriať všetko to pohodlie a bezstarostnosť. No trvalo len krátko, kým si na tento typ prepychu zvykol.

Keď o desať rokov neskôr pozoroval tú mladú čierovlasú ženu, ako pred vstupom do Lidla preratúva v dlani mince, priam ho to dojímalo. Vtedy a ešte veľakrát potom, keď si písali, Milo cítil, ako by bol o pätnásť rokov mladší, práve nastúpil na akadémiu a hrud' mu išla prasknúť od vzrušenia, že má celý život ešte pred sebou.

Pred sebou už videl ich dom. Prikrčil sa, aby mu hlava netrčala ponad ploty. Slnko zapadlo už pred polhodinou, no pouličné lampy ešte nesvietili. Ak by sa aj Martina pozrela von oknom, Milo mal šancu, že si ho v šere nevšimne. Keď už bol pred ich bráničkou, pokračoval ďalej a na hranici so susedovým pozemkom preskočil cez plot do záhrady. Autobránu na garáži otvoril len na pár sekúnd, aby znížil šancu, že ju manželka započuje. Podplazil sa popod ňu a nechal ju pootvorenú. Vo vnútri bola aj napriek tomu riadna tma. No len na chvíľu.